

IDÉ & KRITIK

● Hur ska mitt pressfoto se ut? Svaret är givetvis: som du vill. Det finns inget att diskutera. Att göra det är att tillskriva bilden en vikt den inte har.

Göteborgs-Postens **Mikaela Blomqvist** skriver om kultur-skrubenters åldersnojor och undrar vad som egentligen händer med självrespekten.

Sverige.

Så monteras den svenska yttrandefriheten ned steg för steg

Sverige är känt för sin generösa yttrandefrihet. Men hur länge till? **Nils Funcke** skriver om hur regeringen begränsar utländska medborgares rätt att yttra sig och den märkliga tanken att värderingar försvinner om man förbjuder människor att uttrycka dem.

TDet är som sagt generöst men utländska medborgare har precis som svenska medborgare att ta ansvar för sina yttranden. Passerar de gränser för yttrandefriheten som anges i grundlag och lag ska ansvar utkrävas. Yttrandefrihetsgrundlagarna öppnar för att rättigheter kan begränsas för utländska medborgare i lag. En nödvändig säkerhetsventil för att motverka utländska staters och organisationers försök att undergräva det svenska statskicket.

Att utländska medborgare som döms till fängelse i minst sex månader efter avtjänat straff utvisas är rimligt. Det omfattar inte bara grova våldsbrott, narkotikabrott och bedrägerier utan också yttranden som till exempel utgör spioneri, olaga hot med uppsåt att påverka den allmänna åsiktsbildningen, hets mot folkgrupp, förtal av myndighetspersoner och uppror. Även den som döms till böter för till exempel hets mot folkgrupp och upprepar brottet kan dömas till fängelse i upp till två år och därmed finns möjlighet att förbjuda personen att vistas i Sverige ett visst antal år eller på livstid.

Straffbestämmelserna omfattar var och en som yttrar sig oavsett om det sker som utgivare för en tryckt skrift eller vid en demonstration. Men nu ska yttrandefriheten skittas.

Regeringens intentioner är att "yttranden som allvarligt hotar grundläggande svenska demokratiska värden eller är systemhotande eller kan hota den offentliga förvaltningens legitimitet" ska kunna utgöra grund för återkallelse av uppehållstillstånd och utvisning.

Eftersom det redan i dag finns sådana möjligheter kan avsikten med utredningen inte vara någon annan än att tröskeln för vad som anses "brottsligt" ska sänkas och motivera återkallelse av uppehållstillstånd. Bestämmelserna torde hamna i utlänningslagen eftersom de endast ska träffa icke-svenska medborgare. Därmed skulle Migrationsverket få en central roll vid bedömningen. Om regeringen tänkt sig att Migrationsverket även ska fatta beslut framgår inte av

Sverige har gjort sig känt som en fristad för författare och andra som tvingats lämna sina hemländer eller vistas tillfälligt eller permanent här.

direktiven. Ska Sverige förbli en rättsstat måste ärenden överlämnas till åklagare, den misstänkta ges ett offentligt ombud och beslut fattas av domstol.

En förutsättning för att denna särskilda parallella process ska vara möjlig och effektiv är att utländska medborgare fräntas rätten att vara utgivare för en webbplats, radiostation eller tidning. Ska personer som uttalar sig i en tidning med en svensk utgivare träffas måste de undantas från reglerna om meddelarfrihet. Därmed eroderas också ensamansvaret som utgör en grundprincip i yttrandefrihetsregleringen.

Exkludering i stället för integration av drygt var tolfte boende i Sverige, alltså.

Den som håller i yxan är vår nuvarande migrationsminister Maria Malmer Stenergard (M). Som ledamot i Mediegrundlagsutredningen anslöt sig hon i september 2016 till förslaget att ersätta "svenska medborgare" med "var och en". Endast Sverigedemokraternas ledamöter motsatte sig ändringen.

Kris- och krigshärdar löper över kontinenter och berör och drabbar även Sverige. En stötvåg skapar oro och upprördhet bland enskilda. Hos några tar sig frustrationen uttryck i hatiska uttryck mot personer som hålls som medskyldiga och tillvitats ett ansvar de inte har. De upprörda känslorna är begripliga om än inte alltid försvarliga och ordovald ofta allt annat än övervägande även om det i de flesta fall inte överskrider gränsen för det straffbara. Däremot finns inget utrymme för förstående när institutioner, myndigheter, ledande politiker och statsråd försöker kväsa opinionsyttringar med restriktioner, fördömanden och nya straffbestämmelser. Att politiker i generella termer uttrycker vad de anser olämpligt, skadligt och oförsämrat är en sak. Men när statsminister Ulf Kristersson och utrikesminister Tobias Billström i mycket starka ordalag fördömde lagliga manifestationer som Erdogandockan i januari respektive Salwan Mo-

Nils Funcke.
Foto: Janerik Henriksson/TT

Foto: Anders Wiklund/TT

Эта преступная война должна быть остановлена

"Detta brottsliga krig måste stoppas", står det i rubriken ovan. En dryg vecka efter Rysslands anfall på Ukraina publicerade DN Kultur ett upprop undertecknat av sju ton ryskspråkiga författare, understödda av tolv internationella. De riktade sig till alla som kan ryska och

budskapet var och är: "Använd alla tänkbara kommunikationsmedel. Telefon. Messenger. Mejl. Kontakta de människor du känner. Kontakta de människor du inte känner. Säg sanningen om kriget." Läs hela uppropet på dn.se/SkipPutinTalkToRussians.

det ena hemliga tvångsmedlet efter det andra och innehar våldsmonopolet i fred utgör ett hot mot vårt statskick.

Den nyutträdde rikspolischefen Petra Lundh måste ta itu med lyhördetskulturen och fortsätta obstruktioner mot domstolsbeslut.

Regeringar har 2015, 2019 och 2023 vidtagit flera mindre och några mer långtgående begränsningar av yttrande- och föreningsfriheten. Införandet av utlandsspioneri 2023 är det sannolikt mest långtgående eftersom det trumfar en central del i yttrandefriheten – meddelarfriheten och anskaffarfriheten.

Anonymitetsrätten upphävs inte bara i de fall någon lämnar uppgifter för offentliggörande som omfattas av svenska sekretessbestämmelser utan även sådant som hemligstämplats av utländska befälhavare.

Den 1 januari 2027 väntar nya inskränkningar. Regeringen har beställt förslag om att förbjuda satellitsändningar till och från Sverige om verksamheterna kan hota Sveriges säkerhet. Även kommersiella radio och tv-stationer som TV4 ska kunna få sina tillstånd återkallade. Blir det lagstiftning förflyttas vi till första halvan av 1800-talet och Karl XIV Johans indragningssmakt.

Utredningen om en tydligare bestämmelse om hets mot folkgrupp (SOU 2023:17) vill vidga bestämmelsen till att träffa den som "förnekar, urskuldar eller uppenbarar folk mord, brott mot mänskligheten, krigsförbrytelse eller aggressionsbrott".

Att förneka Förntelsen är enligt praxis kriminaliserat som hets mot folkgrupp. Med rekvisitet "uppenbart förringar" riskerar det att omöjliggöra eller i varje fall hämma varje diskussion om nazisternas illdåd. På samma sätt gagnas ingen av att det blir straffbart att uttrycka förstående för till exempel Rysslands aggressionsbrott mot Ukraina eller hävda att Israels bombningar av Gaza ryms inom folkrättens krav på proportionalitet.

Invändningar och nyanser, även om de uppfattas som kränkande och skapar oro stärker och håller liv i kunskapen om folkrättsbrott. Utan att ifrågasättas utvecklas en förhärskande uppfattning till en dogm, en död kunskap.

Motiven för utredarens förslag är betecknande för den senaste tidens tendens att fördomar, villfarelser, falska rykten och missuppfattningar försvinner om de tyestas ned eller straffbeläggs. Utredaren skriver att ett tydligt förbud mot "förringande" av Förntelsen utgör ett "pedagogiskt verktyg". I stället för att bemöta och diskutera förnekande eller försvar av Förntelsen i klassrummet ska läraren dra förbudskortet.

Utredaren exemplifierar med att "skulle till exempel en elev i en undervisningssituation ifrågasätta Förntelsen kan läraren peka på att Förntelsens minne uttryckligen är skyddat av den svenska staten genom detta straffbud".

Att denna syn på yttrandefriheten och begränsning av den fria åsiktsbildningen upphöjs till ett "pedagogiskt verktyg" är illa. Om bestämmelsen införts i tryckfrihetsförordningen kan den återopas vid rättsliga prövningar.

Jag kan höra justitieminister Gunnar Strömmer's invändning. "Det är bara en utredning. Regeringen utgör en garant för att rättssäkerheten och yttrandefriheten består". Men genom att inkludera att utredaren vad gäller kravet på "hederligt leverne" ska bedöma om yttranden, utöver de bestämmelser som redan finns, ska utgöra grund för avvisning visar regeringen sina intentioner.

Gunnar Strömmer har öppnat Pandoras ask. Risken är att han inte stänger den innan även hoppet lämnat den.

Nils Funcke
kulturdebatt@dn.se

Tecknare för Dawit

SVERIGES BUDSKAP TILL DEN ERITREANSKA REGERINGEN ÄR TYDLIGT: VI KOMMER FORTSÄTTA RÄKNA DAGAR ÄNDA TILLS DAWIT ÄR FRI!

HELGERMANNEN

Stöd kampanjen för Dawit Isaaq på bankgiro 5045-0295

Kommentar.

Sandra Stiskalo: Sveriges Radio är helt ur takt med tiden

Det gudlösa folket, kallade religionshistorikern David Thurfjell en gång svenskarna i en boktitel. Och det är sant att post-kristendomen i detta land har åtskilliga i sitt grepp. Att lova varandra evig trohet och genom dotter inviga barnen, med bibliska namn, i kyrkans gemenskap, är för många svenskar inte ett uttryck för kristendom, än mindre för religiositet.

Ur det perspektivet kan det möjligen uppfattas som följdriktigt att Sveriges Radio lägger ner programmet "Människor och tro". Tros- och religionsfrågor bevakas redan i utrikespoddar, konflikt- och vetenskapsprogram, motiverar Nina Glans, kanalansvarig för P1, i post-religiös anda beslutet, men visar samtidigt att hon och SR missförstått något alldeles väsentligt.

På något måste man förstås hålla igen och göra avkall när man som Sveriges Radio tvingas spara 250 miljoner kronor. Ändå är det enfaldigt att skrota ett program med en potential som detta.

Att tro och misstro, religionskritik och religiös fundamentalism bör uppmärksammas och bevakas i olika samhällsprogram, i synnerhet nu, är inget annat än uppenbart. Men detta är långt ifrån den enda aspekt av religionen och tron som angår och berör. Sverige har ett knepigt religiöst arv, den lutherska läran är krävande, den strävar efter klarhet. Plikt och rätträdighet har ofta stått i centrum. Det är ett arv som präglat och ännu präglar våra relationer, vårt arbete och vår konst.

Det är också ett arv som tillsammans med den kommersialisering och rationalisering som tränger sig in i fler och fler delar av mänskligt liv, ligger bakom en expansiv längtan efter, kanske vågar man till och med kalla det ett behov av, andlighet, transcendens och nåd i en tid som beskrivits som avförtrollad. Det jättestora intresset för new age, kristaller och yoga är väl ett uttryck för det. Det som på kultursidor ibland framställs som en katolsk trend, det vill säga att unga troende konverterar, ett annat.

Om längtan efter Gud, andlighet, efter att besjåla världen, som David Thurfjell kallar det, finns det mycket att säga, men det låter sig givetvis inte göras i ett vetenskapsprogram. Den existentiella människan fasas ut ur tablån. Man behöver inte tro på högre makter för att förstå att SR:s beslut är helt ur takt med tiden.

Sandra Stiskalo
sandra.stiskalo@dn.se